

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/205716,Joanna-Dardzinska-Ginaca-Warszawa-1939-1944-w-objektywie-Henryka-Smigacza.html>
26.02.2026, 15:55

Joanna Dardzińska: Ginąca Warszawa (1939, 1944) w obiektywie Henryka Śmigacza

Henryk Śmigacz był fotografem i fotoreporterem, który dokumentował zarówno obronę Warszawy we wrześniu 1939 r. jak i Powstanie Warszawskie. W kadrze utrwalił zarówno płonący Zamek Królewski, jak i barykady na placu Grzybowskim i zgłiszcza PAST-y.

[Fotografia Powstanie Warszawskie Wojna obronna 1939](#)

16.08.2026

W 2023 r. do zasobu archiwalnego IPN, w ramach projektu Archiwum Pełne Pamięci, trafiła spuścizna po Henryku Śmigaczu, fotografie i fotoreporterze dokumentującym zniszczenia broniącej się stolicy i Powstanie Warszawskie. Bogaty zbiór fotograficzny oraz dokumenty przesiedleńcze przekazały: Aleksandra (cóрка) i Małgorzata (wnuczka) Szczygielskie, wypełniając w ten sposób zobowiązanie Henryka Śmigacza zachowania pamięci o ofiarach i stratach poniesionych przez naród polski z rąk niemieckiego okupanta w czasie II wojny światowej.

Z „Kuriera Warszawskiego” do Delegatury Rządu

Henryk Śmigacz urodził się 16 sierpnia 1911 r. w Warszawie. Zawodowe szlify zdobywał m.in. pod okiem Jana Rysia, znanego i cenionego fotografa sportowego i portretowego okresu międzywojnia. Tworzyli oni parę fotoreporterów prasowych współpracujących z „Kurierem Warszawskim” – popularną wśród elity stolicy gazetą codzienną o orientacji prawicowej, wydawaną w okresie 1821-1939.

We wrześniu 1939 r. obaj fotografowie uzyskali specjalne pozwolenie prezydenta Warszawy Stefana Starzyńskiego i gen. Juliusza Rómmla umożliwiające im swobodne przemieszczanie się na terenie stolicy. Nie zważając na zagrożenie wykonywali zdjęcia, które miały tworzyć fotograficzną kronikę życia warszawiaków, dokumentującą ich walkę z niemieckim najeźdźcą i zniszczenia bombardowanej stolicy. Henryk Śmigacz jest autorem zdjęć płonącego Zamku Królewskiego i Starego Miasta, w tym archikatedry św. Jana Chrzciciela tuż po bombardowaniu we wrześniu 1939 r., które utrwalone na szklanych kliszach 9x12 cm trafiły do zasobu archiwum IPN.

W czasie Powstania Warszawskiego Henryk Śmigacz był jednym z cywilnych fotoreporterów Delegatury Rządu na Kraj. Zdjęcia z tego okresu przedstawiają zgłiszcza gmachów i kamienic warszawskiego Śródmieścia Północnego, w tym m.in.: budynku PAST-y (Polska Akcyjna Spółka Telefoniczna, ul. Zielna 39), Hotelu Polonia (Al. Jerozolimskie 39), Gimnazjum Państwowego im. J. Lelewela (ul. Złota 53), zniszczonych kamienic przy ul. Marszałkowskiej, salonu fryzjerskiego na jednym z podwórek przy ul. Złotej. Na fotografiach uwiecznione zostały również: barykady przy placu Grzybowskim, transport rannego powstańca (plut. chor. Jerzy Januszko ps. „Goliat”), wnętrza szpitala polowego Zgrupowania „Gurt” przy ul. Złotej 22 oraz cmentarz poległych powstańców na terenie posesji przy ul. Sosnowej.

Fotografie powstańcze Henryka Śmigacza stanowią jedynie niewielką (82 szt.) część, która ocalała z około 2 tys. negatywów, jakie fotograf ukrył w piwnicy swojego mieszkania i fotograficznego atelier przy ul. Złotej 24 przed kapitulacją i opuszczeniem Warszawy.

► [Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Powstanie warszawskie, Wrzesień 1939

Artykuł

Henryk Śmigacz jako fotoreporter. Warszawa, 1938/1939 r. (fot. z zasobu AIPN)